

Dubravka Celinšek

Univerza na Primorskem,
Fakulteta za management
dubravka.celinsek@fm-kp.si

Suzana Laporšek

Univerza na Primorskem,
Fakulteta za management
suzana.laporsek@fm-kp.si

Mateja Jerman

Univerza na Primorskem,
Fakulteta za management
mateja.jerman@fm-kp.si

Razmislek o terminologiji: navidezne sopomenke in/ali »napihnjene«; dva primera s področja ekonomije, financ in računovodstva

Prispevek se osredotoča na štiri angleške strokovne izraze (*economy of scale, economy of scope; depreciation, amortization*), ki so (bili) v slovenščini pogosto prevajani le z dvema slovenskima izrazoma (ekonomija obsega in amortizacija). Po natančnejšem pregledu skozi (strokovne) slovarje in druge vire smo ugotovili, da se danes za omenjene izraze predvsem v novjših strokovnih virih oz. literaturi tudi v slovenščini uporabljajo štirje strokovni izrazi.

Ključne besede: terminologija, ekonomija, finance, računovodstvo, ekonomija obsega, ekonomija razpona, amortizacija opredmetenih (osnovnih) sredstev, amortizacija neopredmetenih (dolgoročnih) sredstev

False (Partial) Synonyms and/or 'Inflated Terms': Two Examples in the Field of Economics, Finance and Accounting

The article focuses on four terms in the English language (*economy of scale, economy of scope; depreciation, amortization*) that are/were translated into Slovene by only two Slovene 'equivalents' (*ekonomija obsega* and *amortizacija*). After careful examination of these terms in (terminological) dictionaries and other sources, we established that nowadays the four English terms studied have their Slovene equivalents predominantly in recent specialized literature.

Keywords: terminology, economics, finance, accounting, economy of scale, economy of scope, depreciation, amortization (amortisation)

<https://doi.org/10.26493/1854-4231.19.19-31>

Uvod

Danes je zaradi hitrega napredka na številnih področjih mnoge strokovne izraze treba na hitro prevesti oz. si jih izposoditi iz tujih jezikov, o najustreznejšem prevodu pa se pogosto razmišlja oz. se ga poskuša uveljaviti, ko je »prvi« prevod že nekaj ali več časa v uporabi. Mnogi novejši pojmi so najprej opredeljeni v angleškem jeziku, nato pa prevedeni v slovenščino. Tako srečamo tudi pojme, ob katerih se zaradi dvojnih ali nejasnih poimenovanj vprašamo, kaj sploh pomenijo. Vprašamo pa se tudi, ali so raznoliki prevodi istega tujega izraza res sopomenski. Vsekakor pa prevajanje strokovne terminologije v slovenščino ne more in ne sme zastati.

V tem prispevku se osredotočamo na področje ekonomije, financ in računovodstva. Pri preučevanju

izbranih strokovnih izrazov tega področja se omejujemo na leksikalno semantiko. V središču našega zanimanja sta pomen pojma in njegovo poimenovanje. Vsekakor je treba strokovni izraz najprej natančno razumeti, šele potem pa poimenovati. Pri tem nam pomagajo računalniški programi za delo z besedili in pridobivanje informacij, a tudi specializirani pojmovniki in slovarji ter drugi jezikovni priročniki. Pomen strokovnega izraza mora biti predstavljen tako, da odraža tudi njegovo rabo v sobesedilu. Poimenovanja strokovnih izrazov tako niso le nekakšne nalepke za pojme, pomembna je predhodna natančna opredelitev obravnavanega pojma (Faber in L'Homme 2014).

Na področju financ srečamo tujke (in dobesečne prevode – kalke) iz nemščine, francoščine,

italijanščine, danes pa predvsem iz angleščine. V francoščini npr. pišejo o *produits dérivés*, torej o izvedenih (finančnih) produktih in ne o izvedenih (finančnih) instrumentih (kar je prevod iz angl., *financial instruments*, uporablja pa se tudi izraz *derivatives*). V slovenščini se pojavljata oba izraza: produkti in instrumenti (prim. Ribnikar 2010, 52–53).

Pri prevajanju si, kot že omenjeno, pomagamo z jezikovnimi priročniki. Obsežno delo na področju pojmovnikov oz. slovarjev s področja organizacije sta ustvarila Ivan Turk (2004) in Lidija Šega (1997). O terminologiji s področja financ je poglobljeno razmišljal Ivan Ribnikar (2010), slovar s tega področja (*Slovar poslovnofinančnih izrazov*) pa je pripravil Dušan Mramor (1999). Danes se na področju terminologije najpogosteje poslužujemo rastočih slovarjev. Tak slovar nastaja npr. pri Društvu znanstvenih in tehniških prevajalcev Slovenije (Angleško-slovenski slovar, vodja sekcije: Lidija Šega).

Kot je razvidno že iz prej navedenih primerov, se v slovenščini (in tudi v drugih jezikih) lahko za isti pojem pojavlja več poimenovanj in tako nastanejo sopomenke. Te so včasih plod prevajalskega procesa, včasih pa obstajajo že v tujem jeziku, iz katerega prevajamo. Tako tudi v slovenskih terminoloških slovarjih zasledimo sopomenske izraze (dva prevoda za eno tujo besedo). Lahko pa naletimo tudi na navidezne sopomenke, npr. na področju menedžmenta: menedžment, upravljanje, vodenje. Poleg tega se pojavljajo tudi dvojnični zapisi (npr. coach in kovč, menedžment in management). V redkih primerih pa zasledimo tudi »napihnjene«.

V pričujočem prispevku se bomo ukvarjali z dvema slovenskima napihnjenkama (ki pa to danes več nista) in s štirimi angleškimi strokovnimi izrazi. To sta izraza ekonomija obsega in amortizacija. Izraz ekonomija obsega se uporablja oz. se je uporabljal za dva angleška strokovna izraza: *economy of scale* in *economy of scope*. Izraz amortizacija pa se uporablja oz. se je uporabljal za angleška izraza: *depreciation* in *amortization*.

Namen in metodologija

Namen prispevka je obravnavati dva (slovenska) oz. štiri strokovne izraze in njihove ustrezni- ce v dveh jezikih, slovenskem in angleškem. V slovenščini najprej zasledimo le dva izraza: ekonomija obsega in amortizacija za danes štiri angleške izraze, tj. *economy of scale* in *economy of scope* ter *depreciation* in *amortization*. Na koncu prispevka razložimo, kakšno je stanje v sloven-

ščini danes. Naše zanimanje je torej pritegnilo prvotno manj razvejano pojmovanje v slovenščini, ki se danes spreminja in postaja enako razvejano kot v angleškem jeziku.

Uporabili bomo metodo primerjave, s katero želimo izpostaviti tudi razumevanje oz. opredelitev poimenovanih pojmov. Poimenovanje za obravnavane pojme in njihove opredelitve bomo preverjali v slovarjih, pojmovnikih in drugih virih. Pojav ali umanjkanje dveh novejših poimenovanj v slovenščini (ekonomija razpona ter amortizacija neopredmetenih sredstev na področju računovodstva) bomo torej opazovali in primerjali v različnih (predvsem) strokovnih pojmovnikih, slovarjih ter tudi v drugih virih.

Ekonomija obsega, ekonomija razpona, amortizacija in »depreciacija«?

Osredotočamo se torej na slovenske ustrezni- ce angleških izrazov: *economy of scale*, *economy of scope*, *depreciation*, *amortization*. V slovenščini sta prvotno obstajala le dva izraza: ekonomija obsega in amortizacija, ki kot »napihnjenci« pogosto še danes v nenatančnem izražanju zaobsežeta vse štiri angleške izraze. Z razvojem se je to spremenilo (verjetno sta tudi v angleščini *economy of scope* in *depreciation* starejša izraza), a smo v razvejanosti zaostali za angleškimi razlikovalnimi poimenovanji (*economy of scale*, *economy of scope*, *depreciation*, *amortization*).

V Slovenskem etimološkem slovarju (Snoj 1997, 112) je zapisano, da je beseda ekonomija prevzeta po zgledu nem. *Ökonomie*, fr. *économie* in angl. *economy* iz gršč. *oikonomia*, in sicer v pomenu gospodarstvo, gospodinjstvo. Naj se pri tem izrazu ustavimo še pri njegovi razvejani besedni družini, saj se bomo z nekaterimi »člani« te družine srečali ob prevodih v slovenščino. Omejimo se na samostalnike ekonomija, ekonomika, ekonomičnost.

Veliki splošni leksikon (Javornik 1997, 941) nas pri slovarskem geslu ekonomičnost napoti na razlago tega izraza v geslu gospodarnost. Torej je gospodarnost sopomenka za ekonomičnost. Za izraz ekonomija so v leksikonu zapisani trije pomeni:

1. gosp. stvarnost, v kateri se pojavljajo omejene možnosti za uresničevanje izbranih ciljev, poimenovana tudi ekon. sistem;
2. načelo smotrnega delovanja, po katerem je za doseganje določenega učinka (koristi) treba porabiti ali vložiti čim manj sredstev;
3. → ekonomska veda.

Pod izrazom ekonomika pa v leksikonu (Javornik 1997) najdemo besedne zveze, in sicer:

ekonomika in dustrije (pos. veda v okviru ekonomske znanosti, ki preučuje razvoj in politiko industrije), ekonomika izobraževanja (nova znanstvena disciplina, ki raziskuje mikroekon. in makroekon. pogoje oz. učinke šolstva [...]), ekonomika podjetja (del gosp. znanosti, ki se ukvarja z raziskovanjem in predstavljanjem gosp. problemov v podjetjih in je usmerjen zlasti k poslovnemu izidu in pogojem zanj [...]).

V *Slovarju tujk* (Verbinc 1974, 166) pa je zapisano:

Ekonomija (lat. *oeconomia* iz gr. *oikonomia* gospodarstvo, uprava) 1. večje gospodarstvo ali posestvo, 2. gospodarnost, varčevanje; varčno, umno gospodarjenje; gospodarjenje, upravljanje, 3. nauk o gospodarstvu [...], gospodarstvo sploh; ekonomijski – ki se tiče ekonomije.

Ekonomika (fr. *économique* gospodarski) 1. gospodarski ustroj določene družbe (kapitalistična ~) ali države v kakem razdobju (jugoslovanska ~), 2. nauk o gospodarstvu (= ekonomija).

Vidimo torej, da je v drugem primeru ekonomika tudi sopomenka za ekonomijo, medtem ko v prvem primeru (in danes) izraz ekonomika sopomensko z ekonomijo uporabljamo (predvsem) v besednih zvezah.

Ekonomija obsega oz. ekonomika velikih količin in ekonomija razpona

Ekonomija obsega se pojavlja oz. se je v nekaterih jezikovnih virih pojavljala kot prevod za oba angleška izraza, *economy of scale* in *economy of scope*. Danes pa sta (predvsem v strokovno-znanstvenih besedilih) vse prisotnejša natančnejša prevoda, torej za angl. *economy of scale* slov. ekonomija obsega, za angl. *economy of scope* pa slov. ekonomija razpona oz. ekonomija povezanosti. Vzrok za nastalo stanje smo poskusili poiskati tudi v jezikovnih priročnikih.

V *Poslovno-organizacijskem pojmovniku* (Turk 2004, 686) za angleški izraz *economies of scale/economy of scale* (navedeno takoj za slovenskima izrazoma) zasledimo slovenski ustrezni oz. sopomenki: gospodarnost (zaradi večjega) obsega in ekonomičnost (zaradi velikosti).

Na strani 113 pa je navedena opredelitev tega pojma:

[P]ojav, da se a) stroški količinske enote proizvoda ali storitve zmanjšajo, če se poveča količina ali b) razlika med prodajno vrednostjo količine in stroški v zvezi z njo; nanj vplivajo notranji dejavniki (npr. razporeditev stalnih stroškov na večjo količino) in zunanji dejavniki (npr. gibanje prodajnih cen, ki se ob večjih količinah ne zmanjšajo bistveno).

V slovarju *Hrvatsko-angleski rječnik* Gorana Igalyja (2007) je kot prevod za angl. *economies of scale* naveden hrvaški izraz *ekonomija obuhvata*.

Omenjeni pojmovnik vsebuje tudi izraza gospodarnost povezanosti in ekonomija povezanosti, in sicer za angleški izraz *economy of connectedness*. Sledi opredelitev tega pojma: lastnost, značilnost delovanja organizacije, da so celotni stroški proizvodnje različnih proizvodov v istem obratu manjši, kot bi bili, če bi se vsak proizvod proizvajal v ločenem obratu. Zanimivo je, da angleški izraz *economy* avtor v prvem primeru prevede z izrazoma gospodarnost in ekonomičnost, v drugem pa z izrazoma gospodarnost in ekonomija.

Naj dodamo še komentar v zvezi z izrazoma ekonomika in ekonomija. Kot pravi Miran Mihelčič,¹ je treba razlikovati med ekonomiko in ekonomijo. Sam slednji izraz uporablja le kot drugi izraz za gospodarstvo, sicer pa piše o ekonomiki poslovanja, ekonomiki turizma itn. Iz tega sledi, da je bolj naklonjen izrazoma ekonomika obsega, torej količinski ali številčni ali množinski ekonomiki, in ekonomika razpona, torej ekonomiki raznovrstnosti ali ekonomiki kakovostnih razlik, npr. več raznovrstnih poslovnih učinkov. Sam namreč uporablja izraz »poslovni učinki« za skupek proizvodov, ki jih delimo na pridelke, izdelke in druge proizvode (premog, mineralna voda), in storitev. Avtor bi uporabil izraz ekonomija povezanih poslovnih učinkov in ne (le) povezanih proizvodov.

Izraza (oz. slovenskega prevoda) ekonomija razpona (angl. *economy of scale*) *Poslovno-organizacijski pojmovnik* (Turk 2004) ne vsebuje. Glede na opredelitev tega pojma pa lahko sklepamo, da je zanj uporabljen izraz gospodarnost/ekonomija povezanosti, ki torej pomeni isto kot ekonomija razpona (angl. *economy of scope*), za katerega pa tudi v angleščini uporabljajo dva izraza. Verjetno se je izraz ekonomija razpona oz. povezanih proizvodov pojavil pozneje, tako kot (najprej)

¹ Miran Mihelčič, korespondenca z Dubravko Celinšek po e-pošti, 2. januar, 2024.

v angleščini tudi v slovenščini. Z ozirom na opredelitev v pojmovniku lahko zaključimo, da sta angl. *economy of scope* in *economy of connectedness* sopomenska izraza, prav tako tudi slov. ekonomija razpona in ekonomija povezanih proizvodov. Gre torej za prevoda dveh angleških sopomenk. Poleg tega pa se v slovenskem poimenovanju kot sopomenki pojavljata še izraza gospodarnost in ekonomija (gospodarnost oz. ekonomija povezanosti/ekonomija povezanih proizvodov).

V Turkovem *Pojmovniku poslovne informatike* (1987) teh izrazov ne zasledimo (gre za področje poslovne informatike), zasledimo pa razlago izrazov, kot so: ekonomičnost – gospodarnost; ekonomija – 1. racionalno gospodarjenje za čim boljše zadovoljevanje potreb v okviru omejenih sredstev; 2. gospodarstvo. Gre torej za dva pomena izraza ekonomija.

Kot že omenjeno, je angleški izraz *economy* v prvem primeru (*economy of scale*) preveden z izrazoma gospodarnost in ekonomičnost, v drugem primeru (*economy of scope*) pa z izrazoma gospodarnost in ekonomija. V *Slovarju izrazov s področja managementa in sorodnih področij društva Slovenska akademija za management* za angleški izraz *economy* najdemo naslednje pomenske ustreznice: gospodarnost, stroškovna učinkovitost in gospodarstvo. Dodana je tudi opredelitev izraza gospodarnost: »Gospodarnost je v bistvu stroškovna učinkovitost, razmerje med vrednostjo učinkov in vrednostjo zanje porabljenih (potrošenih) poslovnih prvin«. Torej pri prevajanju angl. izraza *economy* v nekaterih besednih zvezah uporabljamo tako slovenski izraz gospodarstvo/ekonomija kot tudi gospodarnost/ekonomičnost.

V/na spodaj navedenih jezikovnih priročnikih in portalih pa kot prevod angl. izraza *economy* v obravnavanih besednih zvezah uporabljajo le tujko ekonomija.

Na interaktivnem terminološkem portalu terminologije Evropske unije IATE (IATE: European Union Terminology b. l.) je slov. prevod angl. izraza *economies/economy of scale* ekonomija obsega, za angl. *economies/economy of scope* pa je naveden izraz ekonomija razpona in ekonomija povezanih proizvodov. Slovarski portal Termania (Amebis) za angl. *economy of scale* navaja slovenski prevod ekonomija obsega, za angl. *economy of scope* pa na tem portalu ni zadetka. V *Velikem modernem poslovnem angleško-slovenskem slovarju* (Šega 1997) najdemo slovarsko geslo *economies of scale/scope* in slovenski prevod ekonomija velikega obsega (množične proizvodnje). V *Slovarju poslovnih*

izrazov v slovenščini in angleščini (Filipović idr., 2001) sta za angl. *economy of scale* navedena dva prevoda: ekonomija obsega in ekonomija velikosti (serije). Slovar vsebuje tudi angleški izraz *diseconomy of scale* s slovenskim prevodom neekonomičnost obsega ter angl. *economy of scope* s slovenskim prevodom ekonomija dosega, ekonomija področja dejavnosti. Za vse te izraze so navedene tudi opredelitve.

V slovensko-angleškem in angleško-slovenskem *Poslovnem slovarju*, izdanem leta 1996 (Collin) najdemo le angl. izraz *economies of scale* (pod slovarskih geslom *economy*) s slovenskim prevodom ekonomika velikih količin in ekonomija (velikega) obsega.

V spletnem slovarju Društva znanstvenih in tehniških prevajalcev Slovenije (b. l.) zasledimo strokovni izraz ekonomija obsega, za katerega sta navedena dva angleška prevoda: *economies of scale* in *economies of scope*. Izrazov ekonomija razpona in ekonomija povezanih proizvodov ne najdemo oz. ustreznega prevoda zanju ne zasledimo. Za ekonomijo obsega pa je dodana razlaga, ki pojasni razliko med angl. ustreznicama *economy of scale* proti *economy of scope* – na spletni strani, na katero nas napoti spletni slovar,² lahko uporabnik najde podrobnejše informacije in razlago, v slovarju pa je naveden samo kratek povzetek, ki preprosto in jasno razloži, da gre enkrat za obseg proizvodnje, drugič pa za diverzifikacijo, torej razpon ali raznolikost ponudbe.

V *Slovarju poslovnofinančnih izrazov* Dušana Mramorja (1999) izrazov ekonomija obsega in ekonomija razpona oz. ekonomija povezanosti/povezanih proizvodov sploh ne zasledimo.

V največjem skupnem spletnem slovarju – slovarju *Glosbe* (b. l.) za angl. *economy of scale* zasledimo prevod ekonomija obsega, za angl. *economy of scope* pa enak prevod, torej ekonomija obsega in manj pogosto tudi ekonomija razpona.

Želeli smo preveriti tudi časovno pojavitev omenjenih izrazov, in sicer na enem od slovenskih spletnih portalov, kjer je zabeleženo tudi leto (prve) pojavitve, tj. v Digitalni knjižnici Slovenije. To je spletni informacijski portal, preko katerega je omogočen dostop do raznovrstnih digitalnih vsebin s področja znanosti, umetnosti in kulture. Te vsebine so zaradi upoštevanja avtorskopravne zakonodaje v večji meri starejše (ustvarjene pred letom 1945) in vključujejo veliko knjig, časopisov, fotografij, rokopisov, notnega

² <https://www.indeed.com/career-advice/career-development/scale-vs-scope>.

gradiva ter drugih gradiv, ki jih hranijo slovenske knjižnice, tako da to za naše namene ni najustreznejša referenca. Tam izraz ekonomija obsega zasledimo leta 2022, in sicer v prevodu angleškega povzetka članka v angleščini »Price Dynamics in the Market of Hops« avtorjev Douglasa MacKinnona in Martina Pavloviča. Izraza ekonomija razpona oz. ekonomija povezanosti/ekonomija povezanosti proizvodov ne zasledimo.

Več zadetkov za obravnavane izraze najdemo v Gigafidi 2.0. To je referenčni korpus pisne standardne slovenščine, ki vsebuje 1.134.693.933 besed iz 38.310 besedil, nastalih v letih 1990 do 2018. Vsebuje predvsem besedila, ki so napisana v standardnem jeziku. Za izraz ekonomija obsega je za leto 2018 zabeleženih 27 zadetkov, za 2016 31 zadetkov, za 2007 141, za 2001 52, za 1999 38, za 1997 pet, nazadnje pa za leto 1996 le en zadek. Za izraz ekonomija razpona je zabeležen samo en zadek iz leta 2000, in sicer iz časopisa *Delo* (izsek iz besedila: »Pomemben poudarek je dan ekonomiji obsega (economies of scale) in ekonomiji razpona (economies of scope). Poglavje avtorja končujeta z opisom in problematiko obdobja rasti in žetve, pri tem posebej izpostavljata finančne vidike.«). Za izraz ekonomija/ekonomije povezanosti pa so zabeleženi trije zadetki, in sicer iz let 2010, 2011 in 2012 (ustanove (dva zadetka) in novice (en zadek)). Izraza ekonomija/ekonomije povezanih proizvodov ne zasledimo. Glede na vire, ki jih je ta korpus zaobsegel, se je izraz ekonomija obsega pojavil prej kot izraz ekonomija razpona oz. ekonomija povezanih proizvodov. Nadalje ugotavljamo, da je v tem korpusu izraz ekonomija povezanosti pogostejši od izraza ekonomija razpona, oba izraza pa se pojavljata po letu 2000, in sicer ekonomija povezanosti pozneje kot ekonomija razpona, vendar na podlagi teh podatkov še ne moremo sklepati, kateri izraz se je pojavil prej. *Poslovno-organizacijski pojmovnik* (Turk), izdan leta 2004, pa vsebuje izraz ekonomija povezanosti oz. ekonomija povezanih proizvodov.

Penguinov slovar *Dictionary of Economics* (Bannock, Baxter in Davis 1992) iz leta 1992 vsebuje oba izraza: *economies of scale* in *economies of scope*. Oxfordov slovar *Dictionary of Finance and Banking* (Smullen in Hand 2005) tudi vsebuje oba izraza, a nas za razlago napoti na slovarsko geslo *scale effect* (pri izrazu *economies of scale*) in na izraz *scope economies* (pri izrazu *economies of scope*). Oba slovarja navajata tudi opredelitve teh pojmov. Slovar *The Oxford Dictionary for the Business World* (1993) vsebuje samo izraz *economy of scale* (poleg *diseconomy of scale*), ne pa tudi *economy of scope*.

V zvezi z opredelitvami v angleščini na tem mestu navajamo samo opredelitev iz Investopedia (b. l.)³, najprej za angleški izraz *economy/economies of scale*:

Economies of scale⁴ are cost advantages realized by companies when production becomes efficient. Companies can achieve economies of scale by increasing production and lowering costs. This happens because costs are spread over a larger number of goods. Costs can be both fixed and variable.

Ekonomija/ekonomičnost obsega predstavlja stroškovno prednost, ki jo podjetja izkoristijo, ko proizvodnja postane učinkovita. Podjetja lahko dosežejo ekonomijo obsega s povečanjem proizvodnje in znižanjem stroškov. To se zgodi, ker so stroški porazdeljeni na večje število enot proizvodov/izdelkov/poslovnih učinkov. Stroški so lahko fiksni in variabilni. [Lasten prevod]

Pri izrazu *economy/economies of scope* pa je navedena sledeča opredelitev (Investopedia b. l.)⁵:

An economy of scope means that the production of one good reduces the cost of producing another related good. Economies of scope occur when producing a wider variety of goods or services in tandem is more cost effective for a firm than producing less of a variety, or producing each good independently. In such a case, the long-run average and marginal cost of a company, organization, or economy decreases due to the production of complementary goods and services.

Ekonomija razpona (ekonomija povezanih proizvodov) pomeni, da proizvodnja nekega proizvoda zmanjša stroške proizvodnje drugega sorodnega/povezanega proizvoda. Ekonomija obsega se pojavi, ko je proizvodnja večjega števila blagovnih izdelkov ali storitev v paru stroškovno učinkovitejša za podjetje kot proizvodnja v smislu manjše raznolikosti ali ločena proizvodnja teh izdelkov oz. proizvodov. V tem primeru se dolgoročni povprečni in mejni stroški

³ <https://www.investopedia.com/terms/e/economiesofscale.asp>.

⁴ Navedene so tudi besedne zveze, ki vsebujejo ta izraz, oz. raba v sobesedilu, npr.: »to enjoy an economy of scale«; »to achieve an economy of scale«; »(when) it comes to economies of scale«.

⁵ <https://www.investopedia.com/terms/e/economiesofscope.asp>.

podjetja, organizacije ali gospodarstva zmanjšajo zaradi proizvodnje komplemen-tarnih (dopolnjujočih) dobrin in storitev. [Lasten prevod]

Že iz nekaterih zgoraj navedenih jezikovnih priročnikov lahko ugotovimo, da je izraz ekonomija obsega pogostejše uporabljan oz. edini zabeležen (npr. v slovarju *The Oxford Dictionary for the Business World* (1993)) v primerjavi z izrazom ekonomija razpona oz. ekonomija povezanih proizvodov.

Če obravnavane izraze vpišemo v brskalnik Google, ugotovimo, da so nekateri rabljeni pogostejše od drugih. Za ekonomijo povezanosti je npr. zabeleženih 549 zadetkov, za ekonomijo povezanih proizvodov 81, za ekonomijo razpona 183 ter za ekonomijo obsega 18.200 zadetkov. Poleg izraza ekonomija obsega se pojavlja še izraz ekonomija velikosti, in sicer le z 49 zadetki. Ugotovimo torej, da je izraz ekonomija povezanosti rabljen pogostejše od obeh sopomenk in da se izraz ekonomija obsega pojavlja pogostejše od nesopomenskega izraza (ekonomija razpona in ekonomija povezanosti), kar lahko pomeni, da v nekaterih primerih zaobseže tudi ta nesopomenski izraz. Seveda je to le domneva, saj besedil nismo prebrali.

Iz zgoraj zapisanega torej lahko sklepamo, da se ekonomija obsega nanaša na angl. *economy of scale*, mestoma pa je tudi neustrezno uporabljena v pomenu angl. *economy of scope* (npr. v *Glosbe* in v spletnem slovarju Društva znanstvenih in tehniških prevajalcev Slovenije, kjer pa je priložena še dodatna razlaga); služi torej kot »napihnjenska«, ki zaobseže oba izraza. *Poslovno-organizacijski pojmovnik* (Turk 2004) in terminološki portal IATE natančno razlikujeta oba izraza: ekonomija obsega (angl. *economies/economy of scale*) in ekonomija razpona oz. ekonomija povezanih proizvodov (angl. *economies/economy of scope*).

Pri prevajanju angleškega izraza *economy of scale*, kot že omenjeno, sicer naletimo na dva slovenska prevoda, ekonomija razpona in ekonomija/gospodarnost povezanosti, a tudi v angleščini obstajata dva izraza: *economy of scope* in *economy of connectedness*. Neustaljeno je v teh dveh besednih zvezah prevajanje angl. izraza *economy*, ki je večinoma prevedeno s tujko ekonomija, a tudi z izrazoma gospodarnost in ekonomičnost. Kot že omenjeno, Turk npr. v prvem primeru uporabi izraza: gospodarnost (obsega) in ekonomičnost (velikosti), v drugem primeru pa gospodarnost (povezanosti) in ekonomija (povezanosti). Izraza ekonomičnost in ekonomija torej uporablja sopomensko. V prvem primeru dopušča tudi daljši be-

sedni zvezi: gospodarnost zaradi večjega obsega in ekonomičnost zaradi velikosti. Opazimo tudi, da se oba izraza v angleščini pojavljata v ednini in množini, v slovenščini pa predvsem v ednini. Zanimivo bi bilo raziskati (npr. v večjem korpusu besedil) tudi, kateri glagoli se v slovenščini uporabljajo s tema strokovnima izrazoma.

Amortizacija: amortizacija kot zmanjševanje vrednosti opredmetenih osnovnih sredstev in zmanjševanje vrednosti neopredmetenih osnovnih sredstev

Izraz amortizacija se pojavlja na več področjih, najdemo jo ne le v strokovnih slovarjih, temveč tudi v splošnem slovarju in slovarju tujk. Kot navaja *Slovar slovenskega knjižnega jezika* (ISJFR ZRC SAZU b. l.) je to:

1. ekon. *postopno zmanjševanje vrednosti osnovnih sredstev v produkcijskem procesu*: amortizacija inventarja, strojev, zgradb // *postopni odpis vrednosti osnovnih sredstev*: knjigovodska, letna amortizacija
2. ekon. *postopno odplačevanje dolgoročnega posojila*: amortizacija ljudskega posojila; amortizacija z žrebanjem
3. pravn. *pravna razveljavitev vrednostne listine*: amortizacija hranilne knjižice

Če se omejimo na prvo razlago, opazimo, da ne ločuje opredmetenih in neopredmetenih osnovnih sredstev, kar pa je z računovodskega vidika, ki je v središču našega zanimanja, pomembno. Zanimivo je, da se tudi v *Slovenskih računovodskih standardih* (Slovenski inštitut za revizijo 2016, 2024) izraza amortiziranje in amortizacija pojavljata v razdelku »Opredelitev ključnih pojmov« samo pri opredmetenih sredstvih, pri neopredmetenih pa nista posebej razložena. O tem več pozneje.

V *Slovarju tujk* (Verbinc 1974, 47) je poleg etimološke razlage – »angl. *amortisation* iz lat. *ad* k, *mors*, *mortis* smrt« – tako razložen pomen te tujke:

1. postopno odplačevanje dolga skupaj z obrestmi; odpisovanje dolga, zlasti postopno odpisovanje vrednosti (strojev, zgradb ipd.) zaradi obrabe in dotrajanosti
2. razveljavitev (~ izgubljene listine); amortizirati -am 1. postopno odplačevati; odpisovati 2. razveljaviti kaj.

Enak zapis je tudi v *Velikem slovarju tujk* (Tavzes 2002) z dodanim tretjim pomenom: 3.

ublaževanje tresenja pri premikanju avtomobila, letala ipd.

Slovar tujk (2006, 23), ki ga je iz angleščine v slovenščino prevedel Igor Antič, razloži izraz amortizacija:

(lat. – vulgarlat. – fr.): 1. postopno in načrtno plačevanje kredita 2. kritje investicije (npr. nabavne cene stroja) iz dobička, ki je nastal z uporabo investicijske dobrine (npr. stroja); amortizer (tehn.) dušilnik oz. blažilnik (nihanja); amortizirati 1. odplačevati (dolg) 2. (gosp.) postopoma odpisovati vrednost osnovnih sredstev.

V našem prispevku se osredotočamo predvsem na pomen izraza amortizacija v računovodskem smislu, izraz pa se, kot je razvidno iz zgoraj navedenih opredelitev oz. pomenov, uporablja na različnih področjih, njegovi pomeni pa se glede na področje deloma razlikujejo. Vsekakor pa pomeni zmanjšanje, tudi ublažitev nečesa oz. da gre nekaj proti koncu, neobstoju, »smrti« (lat. *ad mors*). Zanimivo in pomembno je tudi vedeti, kako je ta tujka latinskega izvora »potovala« in prehajala iz latinščine ter nadalje iz enega jezika v drugega. V slovensko besedišče je izraz amortizacija prišel iz francoščine, in sicer preko nemščine (Snoj 1997). V angleščini pa je ta tujka ubrala malo drugačno pot, sicer tudi preko francoščine iz latinščine,⁶ a brez »posredovanja« nemščine. Slovenski izraz amortizacija (angl. *depreciation*) in angleški izraz *amortisation/amortization* (slov. amortizacija neopredmetenih sredstev) pa se v računovodskem smislu, kot bomo ugotovili na podlagi opredelitev pozneje, v teh dveh jezikih razlikujeta. V slovenščini v tem smislu uporabljamo le izraz

amortizacija, medtem ko depreciacijo uporabljamo na področju financ, in sicer v pomenu »padec, znižanje vrednosti; razvrednotenje: depreciacija denarja« (ISJFR ZRC SAZU b. l.), a ne kot prevod angl. *depreciation* v računovodskem smislu. Tukaj se na področju računovodstva v slovenščini čuti manjši vpliv angleščine, čeprav v nekaterih drugih primerih angleščina izkazuje svojo »premoč« pri rabi tujk, ki postajajo internacionalizmi.

V *Velikem modernem poslovnem angleško-slovenskem slovarju* (Šega 1997) sta navedena dva pomena angl. izraza *depreciation*, in sicer v računovodskem smislu – amortizacija, amortiziranje, zmanjševanje vrednosti (osnovnih sredstev) – ter v finančnem, monetarnem smislu – izguba/zniževanje vrednosti, depreciacija (valute). Sledi uporaba tega izraza v številnih stalnih besednih zvezah oz. večbesednih strokovnih izrazih, npr. *depreciation of capital* – amortizacija/razvrednotenje kapitala (fin.); *depreciation of equipment* – amortiziranje opreme (računovodsko); *depreciation of currency* – razvrednotenje valute (monetarno). Za angl. izraz *amortization* sta prav tako navedena dva glavna pomena, amortizacija v finančnem (bančnem) smislu: odplačilo, vračilo, ter amortizacija v računovodsko smislu: amortizacija, amortiziranje. Sledi uporaba tega izraza v številnih stalnih besednih zvezah oz. večbesednih strokovnih izrazih, npr. *amortization of a debt* – odplačevanje dolga (fin.); *amortization plan/schedule* – amortizacijski načrt za odplačilo dolga/posojila (bančno, računovodsko); *loan amortization* – amortizacija/vračanje/odplačevanje posojila (bančno).

V spletnem *Slovensko-angleškem slovarju* Društva znanstvenih in tehniških prevajalcev Slovenije (b. l.)⁷ sta kot prevoda za slovenski izraz amortizacija navedena angl. izraza *depreciation* in *amortisation*. Poleg tega je v slovarju na voljo dodatna razlaga (v angleščini), iz katere je jasno, da med tema pojmom (in hkrati poimenovanjema) obstaja razlika. Za razlago nas slovar – ob slovarskem geslu »amortizacija: depreciation vs. amortisation« – napoti na Investopedio: »depreciation of tangible assests vs. amortisation of intangible assets«.

Iz te zadnje razlage je torej (v računovodskem smislu) razbrati razliko med obema pojmom in s tem tudi poimenovanjema, čeprav se v slovenskem prevodu v obeh primerih uporablja izraz amortizacija. Kako torej v slovenščini skozi poimenovanje izrazimo to razliko? V slovenščini

⁶ amortization (n.)

1670s, in reference to the alienation of lands given to religious orders, noun of action from amortize. Of debts, „extinction (especially by a sinking-fund),“ from 1824.

[...]

amortize (v.)

late 14c., *amortisen*, in law, „to alienate lands,“ also (c. 1400) „to deaden, destroy,“ from Old French *amortiss-*, present-participle stem of *amortir* „deaden, kill, destroy; give up by right“ (12c.), from Vulgar Latin **admortire* „to extinguish,“ from *ad* „to“ (see *ad-*) + *mortus* „dead,“ from Latin *mors* „death“ (from PIE root **mer-* „to rub away, harm“).

The literal sense „make dead“ is obsolete in English. In reference to extinguishing a debt from early 19c. Related: *Amortized*; *amortizing*.

[»Amortization (n.), b. l.]

⁷ Dostopno na: <https://dztps.si/sl/glosarji/slovarji-v-nastajanju>.

se na področju računovodstva za angl. izraz *depreciation* pojavlja poimenovanje amortizacija, ki pravzaprav pomeni oz. se nanaša na amortizacijo opredmetenih sredstev. Za angleški izraz *amortisation/amortization* pa nismo zasledili (enobesedne) prevodne ustreznice. Postavlja se torej vprašanje: ali je slovenski enobesedni strokovni izraz amortizacija »napihnjenka«, ki zaobseže oba angleška izraza?

V računovodstvu danes ločujemo med zmanjševanjem vrednosti opredmetenih osnovnih sredstev in zmanjševanjem vrednosti neopredmetenih osnovnih sredstev. Kot smo že omenili, to v angleščini poimenujemo *depreciation* in *amortisation* (v brit. angl.) oz. *amortization* (v am. angl.). V nadaljevanju bomo uporabili zapis v britanski angleščini, razen kadar je v jezikovnih virih, ki jih navajamo, zapisano drugače (torej v ameriški angleščini).

V *Pojmovniku poslovne informatike* (Turk 1987, 11) najdemo naslednjo opredelitev izraza amortizacija:

Amortizacija (angl. *depreciation*, amortization, nem. *Abschreibung*) – strošek, ki se pojavlja zaradi prenašanja nabavne vrednosti stvari ali pravic iz okvira osnovnih sredstev v uporabi ali izven nje na poslovne učinke, obračunan kot zmnožek *amortizacijske osnove* in *amortizacijske stopnje* pri vsaki od teh stvari ali pravic.

Leta 1987 je v omenjenem *Pojmovniku* izraz amortizacija v angleščino preveden kot *depreciation* in *amortization*, dodan pa je tudi prevod v nemščino, in sicer tudi v nemščini le en izraz (*Abschreibung*), tako kot v slovenščini, medtem ko sta v angleščini dva. Iz navedenega lahko sklepamo, da v slovenščini izraz amortizacija zaobjame oba angleška izraza.

V *Poslovno-organizacijskem pojmovniku* (Turk 2004, 15) je ob geselskem članku (amortizacija) še angleško poimenovanje za ta pojem, *depreciation, amortization*, in sicer z razlago: »strošek, ki se pojavlja pri amortizirljivih sredstvih zaradi postopnega prenašanja njihove nabavne vrednosti na poslovne stvaritve; ugotovi se kot zmnožek *amortizacijske osnove* in *amortizacijske stopnje* pri vsakem od njih«. V *Pojmovniku* temu geselskemu članku sledi več besednih zvez z izrazi amortizacija, amortizacijski idr. Npr., ob slovenskem večbesednem strokovnem izrazu amortizacija za davčne namene je zapisan angleški strokovni izraz *depreciation for tax purposes*.

Iz obeh pojmovnikov torej vidimo, da avtor

(Turk 1987; 2004) za dva angleška izraza (*amortisation* in *depreciation*) uporablja enega slovenskega: amortizacija.

V *Slovarju poslovnofinančnih izrazov* Dušana Mramorja (1999, 14) je izraz amortizacija, z dodanim angl. *depreciation*, opredeljen kot:

Strošek osnovnih sredstev, pripisan uporabi sredstva v določenem znesku po eni od metod amortizacije v vsakem letu življenjske dobe sredstva^[8].

Tudi pridevniške oblike v strokovnih izrazih, ki sledijo geselskemu članku amortizacija, avtor izpelje iz izraza amortizacija (amortizacijska metoda padajoče časovne vrste, amortizacijska osnova, amortizacijski sklad/presihajoči sklad) ter v angleščini za prva dva – navedena v oklepaju – dosledno uporablja besedo *depreciation* ali iz nje izpeljan pridevnik (*declining balance depreciation, depreciable basis*), za zadnjega pa ne (*sinking fund*). Zadnjega na drugem mestu v slovarju malo drugače zapiše: presihajoči (amortizacijski) sklad (prej: amortizacijski sklad/presihajoči sklad) ob angleškem *sinking fund*. V slovensko-angleškem delu slovarja zasledimo le izraz amortizacija, v angleško-slovenskem delu pa le angleški izraz *depreciation*, ne pa tudi *amortisation/amortization*. Najdemo tudi angleški besedni zvezi *amortization schedule* – slov. anuitetni načrt – in *amortized loan* – slov. anuitetno posojilo. Iz besedne zveze odplačevanje posojila, tj. v angleščini *amortized loan*, je razvidno, da se amortizacija oz. odplačevanje nanaša (tudi) na neopredmetena sredstva (dolg).

Iščemo še dalje, z namenom, da bi našli ustrezna prevoda za angleška *amortisation* in *depreciation*. Slovenski računovodski standardi iz leta 2016 v poglavju »Opredmetena osnovna sredstva: Opredelitev ključnih pojmov« (Slovenski inštitut za revizijo 2016, 44) ter novi Standardi iz leta 2024 (Slovenski inštitut za revizijo 2024, 37) opredeljujejo izraza amortiziranje in amortizacija:

Amortiziranje je razporejanje vrednosti amortizirljivega sredstva na zneske, v katerih ga v ocenjeni dobi njegove koristnosti postopoma zapušča in ki pomenijo stroške. Amortizacija je znesek, ki v posameznem obračunskem obdobju zapusti amortizirljivo sredstvo in je tedanji strošek.

⁸ V skladu s Slovenskimi računovodskimi standardi se sredstvo amortizira v dobi koristnosti in ne življenjski dobi.

V poglavju »Neopredmetena osnovna sredstva: Opredelitev ključnih pojmov« (Slovenski inštitut za revizijo 2016, 58–59) tega pojma *Standardi* ne navajajo (verjetno zato, ker je že razložen v zvezi z opredmetenimi osnovnimi sredstvi). Prav tako pojem v tem poglavju ni posebej razložen v novih *Standardih* (Slovenski inštitut za revizijo 2024).

Navajamo še opredelitev izraza amortizacija iz *Slovenskih računovodskih standardov* iz leta 2001 (Slovenski inštitut za revizijo 2002, 111):

Amortizacija je znesek, ki v posameznem obračunskem obdobju zapusti amortizirljivo sredstvo in je tedanji strošek, razen v primeru zmanjšanja prevrednotovalnega popravka kapitala.

Tudi v *Slovenskih računovodskih standardih* iz l. 2006 (Slovenski inštitut za revizijo 2006, 262) ter tudi prej (npr. Slovenski inštitut za revizijo 2002, 111) in pozneje (Slovenski inštitut za revizijo 2016, 44 in 55) je zapisano, da se amortizacija obračunava od opredmetenih osnovnih sredstev in neopredmetenih sredstev s končno dobo koristnosti. Podana je tudi opredelitev izraza amortiziranje (Slovenski inštitut za revizijo 2024, 37):

Amortiziranje je razporejanje vrednosti amortizirljivega sredstva na zneske, ki ga v ocenjeni dobi njegove koristnosti postopoma zapuščajo in pomenijo stroške.

Stroški amortizacije se pripoznavajo na podlagi doslednega razporejanja amortizirljivih zneskov opredmetenih osnovnih sredstev in neopredmetenih sredstev po posameznih obračunskih obdobjih, v katerih iz njih izhajajo gospodarske koristi (Slovenski inštitut za revizijo 2024, 30).

Tudi v teh izdajah je v zvezi z opredmetenimi in neopredmetenimi osnovnimi sredstvi prisoten le izraz amortizacija, poleg izraza amortiziranje.

V *Slovenskih računovodskih standardih* iz leta 2024 v poglavju »Slovenski računovodski standard 2 (2024) Neopredmetena sredstva, B Standard, c) Začetno računovodsko merjenje neopredmetenih sredstev« (str. 46) se uporablja v povezavi z neopredmetenimi osnovnimi sredstvi izraz amortizacija:

Neopredmeteno sredstvo, pridobljeno z državno podporo ali donacijo, se ob pridobitvi izkazuje po nabavni vrednosti, če ni znana, pa po pošteni vrednosti, zvišani za izdatke, ki jih je mogoče pripisati neposredno prip-

raavljanju sredstva za njegovo nameravano uporabo. Donacije in državne podpore za pridobitev neopredmetenih osnovnih sredstev se ne odštevajo od njihove nabavne vrednosti, temveč se vštevajo med odložene prihodke in porabljajo skladno z obračunano amortizacijo.

V spletni Zbirki strokovnih pojmov, osnovani na podlagi *Pojmovnika* (Turk 2007) pri Zvezi računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, najdemo naslednja prevoda in opredelitvi (Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije b. l.):

amortizacija opredmetenih osnovnih sredstev <depreciation> vrednost opredmetenih osnovnih sredstev, ki se v posameznem obračunskem obdobju prenaša iz njih med stroške; ugotovi se kot zmnožek amortizacijske osnove in amortizacijske stopnje pri vsakem od njih

*amortizacija (neopredmetenih dolgoročnih sredstev)*⁹ <amortization> vrednost neopredmetenih dolgoročnih sredstev, ki se v posameznem obdobju prenese med stroške; je enaka vrednosti, ki jo ta sredstva tedaj izgubijo (amortizacijskemu popravku vrednosti), in bremeni proizvode ali opravljene storitve (strošek amortizacije)

Na tem mestu torej najdemo dve poimenovanji, ki sicer nista enobesedni (tako kot v angleščini), odražata pa razliko med obema pojmom. Nejasen pa je vzrok za uporabo oklepaja pri izrazu: amortizacija (neopredmetenih sredstev). V isti Zbirki strokovnih pojmov (Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije b. l.) najdemo še angleška prevoda za izraz amortizacija za računovodske namene (amortizacija, obračunana skladno z računovodskimi standardi; lahko se razlikuje od amortizacije za davčne namene) in izraz amortizacija za davčne namene (amortizacija, obračunana skladno z zakonodajo o davku od dobička; lahko se razlikuje od amortizacije za računovodske namene): *depreciation for accounting purposes* in *depreciation for tax purposes*.

Ugotavljamo torej, da tudi v slovenščini v zvezi z amortizacijo na področju računovodstva ločimo med dvema pojmom in dvema poimenovanjema, vendar je angleško poimenovanje

⁹ Na tem mestu so neopredmetena dolgoročna sredstva v geselskem članku zapisana v oklepaju, opredmetena osnovna sredstva pa ne (op. avt.).

enobesedno (in s tem bolj ekonomično), slovensko pa na nekaterih mestih »napihnenka«, na drugih pa sta to dve večbesedni poimenovanji: amortizacija opredmetenih osnovnih sredstev in amortizacija neopredmetenih dolgoročnih sredstev oz. krajše amortizacija opredmetenih sredstev in amortizacija neopredmetenih sredstev.

V Digitalni knjižnici Slovenije zasledimo izraza amortizacija in amortizacijski sklad l. 1957 v prispevku »Spremembe pri plačevanju stopnje amortizacije osnovnih sredstev« in v prispevku »Način trošenja amortizacijskih skladov«. Oba prispevka sta bila objavljena v glasilu *Naša skupnost*. Izraza amortizacija neopredmetenih (dolgoročnih) sredstev v Digitalni knjižnici Slovenije ne zasledimo.

V slovarju oz. na platformi *Glosbe* za angl. *amortisation* zasledimo prevod amortizacija, isti prevod – amortizacija – pa je naveden tudi za angl. izraz *depreciation*, poleg še dveh, ki pa se uporabljata na drugih področjih: razvrednotenje, depreciacija (tudi zmanjšanje, zniževanje in manj pogosto: podcenjevanje, omalovaževanje).

Penguinov slovar *Dictionary of Economics* (Bannock, Baxter in Davis 1992, 14 in 111–112) vsebuje oba izraza: *amortization* (zapis v am. angl.) in *depreciation* (angl.). Iz spodaj navedene opredelitve¹⁰ sklepamo, da se izraz *amortization* nanaša na neopredmetena sredstva (dolg). Avtorji pa v opredelitvi tega izraza med drugim navajajo, da se izraz *amortization* (am. angl.) uporablja tudi kot sopomenka za *depreciation* (angl.). Izraz *depreciation* je v slovarju obširno razložen, saj vsebuje tudi metode (*depreciation methods*). Kot prvi pomen tega izraza se v slovarju navaja: 1. zmanjšanje vrednosti sredstva/dobrine/premoženja zaradi obrabe in uničenja. Nadalje razloži tudi *depreciation for tax purposes* (str. 112), tj. slov. amortizacija za davčne namene: davek na dobiček; taka »depreciacija« pa mora biti izračunana v skladu z določenimi pravili in ni nujno v povezavi z amortizacijo (angl. *depreciation*), izračunano/obračunano v računovodskih izkazih podjetja. Kot drugi pomen pa slovar navaja: 2. zmanjšanje vrednosti valute napram zlatu ali drugi valuti pod

pogoji prostega trga zaradi padca povpraševanja po določeni valuti glede na ponudbo; zmanjšanje vrednosti (padec/devalvacija) valute (lasten povzetek v slovenščini).

Oxfordov slovar *Dictionary of Finance and Banking* (Smullen in Hand 2005, 14) tudi vsebuje oba izraza. Za *amortization* navede pet pomenov. »1. proces/postopek obravnavanja letnega zneska kot odhodka, za katerega se šteje, da je zmanjšal vrednost osnovnega sredstva«. Kot piše dalje, se lahko tudi dobro ime podjetja/poslovna vrednost amortizira (str. 14). Nato nas slovar (pod prvim pomenom) napoti še na *depreciation*. Zadnji od petih pomenov izraza amortizacija je naveden kot: »drug izraz za *depreciation*, uporabljan v ZDA« (str. 14). Za *depreciation* (str. 112) pa navaja:

1. znesek, vračunan/zaračunan pri izkazu poslovnega izida določene organizacije/združbe, ki predstavlja obrabo in zmanjšanje vrednosti sredstva/dobrine/premoženja. [...]
2. padec vrednosti valute ob drsečem (deviznem) tečaju/ob drsenju tečaja glede na drugi tečaj. [Lasten prevod]

V zvezi z opredelitvami v angleščini na tem mestu navajamo še opredelitvi iz Investopedie (b. l.), najprej za *depreciation* in nato še za *amortization*:

Amortizacija [angl. *depreciation*] je računovodska praksa, ki se uporablja za porazdelitev stroškov opredmetenega oz. fizičnega sredstva v času njegove dobe koristnosti. Amortizacija nam pokaže, kolikšen del vrednosti sredstva je bil porabljen v določenem časovnem obdobju. Podjetja amortizirajo sredstva tako za davčne kot za računovodske namene in imajo za to na izbiro več različnih metod.

Amortizacija [angl. *amortization*] je računovodska tehnika, ki se uporablja za periodično znižanje knjigovodske vrednosti posojila ali neopredmetenega sredstva v določenem časovnem obdobju. V zvezi s posojili pa se amortizacija osredotoča na porazdelitev plačil posojila skozi čas. Ko se nanaša na sredstvo, je amortizacija teh sredstev [angl. *amortization*] podobna amortizaciji opredmetenih osnovnih sredstev [angl. *depreciation*].

Tudi po pregledu drugih virov smo ugotovili, da se je v slovenščini v tem (računovodskem) pomenu uporabljala le tujka amortizacija in ne tujka iz angleščine (depreciacija) ali kak drug enobesedni

¹⁰ Navajamo neprevedeno opredelitev iz tega slovarja (Bannock, Baxter in Davis 1992, 14): »Amortization. Provision for the repayment of DEBT by means of accumulating a 'sinking fund' through regular payments which, with accumulated INTEREST, may be used to settle the debt in instalments over time, or in a lump sum. The term is also used as a synonym for DEPRECIATION«.

izraz. Iz pojmovnikov (Turk 1987; 2004) in nekaterih drugih slovenskih virov pa je razvidno, da gre za dva sicer sorodna, a različna pojma. Njun avtor (Turk 2004) sicer za oba pojma obdrži izraz amortizacija, a ju loči tako, da izraz razširi z natančnejšim oz. daljšim poimenovanjem: amortizacija opredmetenih osnovnih sredstev (angl. *depreciation*) in amortizacija neopredmetenih dolgoročnih sredstev (*amortization*¹¹). Enaka prevoda za angl. *depreciation* in *amortisation/amortization* sta zabeležena tudi na portalu IATE (*depreciation*¹² – amortizacija opredmetenih osnovnih sredstev in *amortisation/amortization*¹³ – amortizacija neopredmetenih osnovnih sredstev).

Razprava in sklep

Z razvojem na področju ekonomije, financ in računovodstva nastajajo ter so nastajali novi pojmi (npr. poleg opredmetenih še neopredmetena sredstva in njihove različne oblike). Ti potrebujejo nova poimenovanja, a so »poti« poimenovanja pogosto različne. V novejšem času je v slovenščini (in tudi v drugih, predvsem evropskih, jezikih) zelo priročno sprejeti kar tujko iz angleščine (anglicizem), saj danes nova spoznanja pogosto nastajajo prav v tem jeziku (tako s strani rojenih kot tudi nerojenih govorcev angleščine), a vedno ni tako.

V prispevku smo prikazali pregled obravnavanih izrazov skozi različne slovarje in druge jezikovne vire (v časovnem razponu od zadnjih desetletij 20. stoletja do prvih desetletij 21. stoletja). Kot kaže naša raziskava, se danes v slovenskem jeziku iz »napihnjenk« rojevajo »dvojčki«, izrazi, ki so sorodni, a se med sabo razlikujejo in z natančnejšim poimenovanjem podrobneje opredeljujejo te razlike.

Kot smo zapisali že v naslovu in uvodnem delu tega prispevka, se osredotočamo na neskladje med prevodi dveh pojmov iz angleškega v slovenski jezik. Medtem ko smo v več slovarjih za poimenovanje dveh pojmov (ki sta v angleščini poimenovana z dvema angleškima izrazoma) zasledili le eno slovensko poimenovanje, pa lahko rečemo, da se to spreminja oz. da je raba v splošnem in pogovornem jeziku manj natančna kot v strokovnih virih. To bi bilo sicer treba še natančneje raziskati. Poleg ekonomije obsega se v

slovenščini vedno pogosteje pojavlja tudi ekonomija povezanosti/razpona, strokovni izraz amortizacija pa razširimo v dve poimenovanji – dve daljši besedni zvezi: amortizacija opredmetenih (osnovnih) sredstev in amortizacija neopredmetenih (dolgoročnih) sredstev oz. amortizacija neopredmetenih (osnovnih) sredstev. V obeh primerih gre za dolgoročna sredstva, četudi se to navaja le v zvezi z neopredmetenimi sredstvi.

Pri nesopomenskih izrazih ekonomija obsega in ekonomija razpona pregled po slovarjih kaže večjo prisotnost izraza ekonomija obsega, v nekaterih slovarskih virih izraza ekonomija razpona oz. njenega sopomenskega izraza ekonomija povezanosti/povezanih proizvodov sploh ne zasledimo. Verjetno se je ta (zadnji) izraz pojavil pozneje. Oba izraza – ekonomija obsega in ekonomija razpona/povezanosti – pa se pojavljata v večini slovenskih strokovnih jezikovnih virov, v splošnih slovarjih pa (morda tudi zaradi svojega večbesednega poimenovanja) izraza nista prisotna. Zato smo preverjali njuno prisotnost v obsežnem slovenskem referenčnem korpusu pisne standardne slovenščine – v Gigafidi 2.0. V tem jezikovnem korpusu smo za izraz ekonomija obsega zasledili največ zadetkov oz. primerov in izredno malo primerov za ostala dva (sopomenska) izraza, tj. ekonomija razpona oz. ekonomija povezanosti/povezanih proizvodov. Vendar pa je v Gigafidi 2.0 izraz ekonomija povezanosti pogostejši od njegovega sopomenskega izraza ekonomija razpona (se pa oba izraza pojavljata šele po letu 2000), in sicer ekonomija povezanosti pozneje kot ekonomija razpona. Vendar na podlagi teh podatkov še ne moremo zagotovo sklepati, kateri izraz se je pojavil prej. *Poslovno-organizacijski pojmovnik*, izdan leta 2004 (Turk), vsebuje izraz ekonomija povezanosti oz. ekonomija povezanih proizvodov, kar se sicer ujema s prej omenjenimi podatki. Pri tem naj omenimo, da za ta izraz tudi v angleščini obstajata dva sopomenska izraza: *economy/economies of scope* in *economy/economies of connectedness*. Na podlagi vseh pregledanih virov sklepamo, da je drugi pojem (ekonomija povezanosti/razpona) novejši in da se je v slovenščini verjetno prevajal z zamikom.

Za angl. izraz *amortisation/amortization* opozarjamo, da se v nekaterih angleških virih (slovarjih) izpostavlja, da je ta izraz sopomenka za *depreciation* (slov. amortizacija oz. amortizacija opredmetenih sredstev): *amortisation/amortization* se torej (v ZDA) uporablja tudi kot sopomenka za *depreciation* (Smullen in Hand 2005). Iz natančnejše razlage v nekaterih že prej omenjenih

¹¹ Turk (1987) uporabi zapis tega izraza v ameriški angleščini.

¹² Povezava do vira: <https://iate.europa.eu/search/result/1699783986262/1>.

¹³ Povezava do vira <https://iate.europa.eu/search/result/1699782984632/1>.

virih pa je razvidno, da se *amortisation/amortization* nanaša na neopredmetena sredstva, na dolg (Bannock, Baxter in Davis 1992). Torej sta v nekaterih virih ta izraza navedena kot možni sopomenki in gre tudi pri tem za razliko med britansko ter ameriško angleščino. Očitno je ta pojem v slovenščini ubral drugačno pot, prav tako tudi v nemščini. Turk (2004) v *Pojmovniku* navede samo en nemški izraz kot ustreznicu za slovenski izraz amortizacija, in sicer *Abschreibung*¹⁴. V slovenščini se uporablja le en izraz (amortizacija) oz. natančneje dva večbesedna izraza: amortizacija opredmetenih osnovnih sredstev in amortizacija neopredmetenih osnovnih sredstev (tudi: amortizacija neopredmetenih dolgoročnih sredstev). Za večjo doslednost predlagamo uporabo teh dveh izrazov, čeprav je tudi izraz v oklepaju že dokaj uveljavljen.

Obravnavani primeri strokovnih izrazov verjetno kažejo na sodobno diferenciacijo v razvoju določenih pojmov. Pojem, ki je v preteklosti imel le en pomen ali pa je zaobsegel celoto, je sedaj bolj specializiran in razdeljen na dve samostojni poimenovalni ter pomenski enoti. Gre za vsebinski razvoj, za razlikovanje med dvema sorodnima pojmomoma, ki v določenem trenutku ali okolju/sobesedilu v slovenščini obstajata v istem izrazu – npr. v »napihnjenki« amortizacija, ki pa se pozneje razvije v dva pojma in dve razlikovalni poimenovanji. Se je izraz ekonomija razpona/povezanosti pojavil pozneje kot izraz ekonomija obsega? Da bi lahko vse to z gotovostjo potrdili, bi morali izvesti raziskavo na večjem korpusu strokovnih besedil, kjer bi lahko ugotovili tudi čas pojavitve strokovnega izraza.

Literatura

- »Amortization (n.)«. B. l. V *Online Etymology Dictionary*. Douglas Harper. https://www.etymonline.com/word/amortization#etymonline_v_26204.
- Bannock, G., R. E. Baxter in E. Davis. 1992. *Dictionary of Economics*. London in New York: Penguin Books.
- Collin, P. H. 1996. *Poslovni slovar: angleško-slovenski in slovensko-angleški*. Prevedla M. Ažman-Bizovičar. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Društvo znanstvenih in tehniških prevajalcev Slovenije. B. l. *Slovensko-angleški slovar* <http://dztps.si/sl/glosarji/interaktivni-slovarji/slovensko-angleski-poslovni-slovar>.
- Glosbe: slovar*. B. l. <https://sl.glosbe.com/>.

¹⁴ V francoščini in italijanščini v slovarju *Glosbe* za amortizacijo (sicer ne le v računovodskem smislu) zasledimo sledeče prevode: fr. *amortissement, dépréciation*; it. *ammortamento, ammortizzazione, deprezzamento*.

- Faber, P., in M.-C. L'Homme. 2014. »Lexical Semantic Approaches to Terminology.« *An Introduction. Terminology*, 20(2), 143–150.
- Filipović, N., M. Popović, D. Purg in D. Vakanjac. 2001. *Slovar poslovnih izrazov v slovenščini in angleščini*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- IATE: European Union Terminology. B. l. <https://iate.europa.eu/home>.
- Igaly, G. 2007. *Hrvatsko-angleski rječnik*. Termania. <https://www.termania.net/slovarji/120/hrvatsko-angleski-rjecnik>.
- Investopedia. B. l. <https://www.investopedia.com/>.
- ISJFR ZRC SAZU. B. l. *Slovar slovenskega knjižnega jezika*. Fran.si. <https://www.fran.si/iskanje?FilteredDictionaryIds=130&View=1&Query=%2A>.
- Javornik, M., ur. 1997. *Veliki splošni leksikon: v osmih knjigah*. Knj. 2, Ch-Gh. Ljubljana: DZS.
- Mramor, D. 1999. *Slovar poslovnofinančnih izrazov*. Ljubljana: Gospodarski vestnik.
- Ribnikar, I. 2010. »Izvedeni finančni instrumenti ali finančni derivativi in finančna kriza.« *Bančni vestnik*, 59(6), 9–11.
- Slovenska akademija za management. B. l. *Slovar izrazov s področja managementa in sorodnih področij*. <https://sam-d.si/slovar/>.
- Slovar tujk*. 2006. Prevedel in priredil I. Antič. Tržič: Učila International.
- Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Inštitut za slovenski jezik. 1970–1991. *Slovar slovenskega knjižnega jezika*. 5 zvezkov. Uredili A. Bajec idr. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Slovenski inštitut za revizijo. 2002. *Slovenski računovodski standardi 2001*. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
- Slovenski inštitut za revizijo. 2006. *Slovenski računovodski standardi 2006*. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
- Slovenski inštitut za revizijo. 2016. *Slovenski računovodski standardi 2016*. Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo.
- Slovenski inštitut za revizijo. 2024. *Slovenski računovodski standardi (2024): z dodanimi Pravili skrbnega računovodenja*. Uredil M. Prusnik. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
- Smullen, J., in N. Hand, ur. 2005. *A Dictionary of Finance and Banking*. 3. izd. Oxford: Oxford University Press.
- Snoj, M. 1997. *Slovenski etimološki slovar*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Šega, L. 1997. *Veliki moderni poslovni slovar: angleško-slovenski*. Uredila M. Hočevar. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Tavzes, M., ur. 2002. *Veliki slovar tujk*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- The Oxford Dictionary for the Business World*. 1993. Oxford: Oxford University Press.
- Turk, I. 1987. *Pojmovnik poslovne informatike*. Ljubljana: Društvo ekonomistov Slovenije.

- Turk, I. 2004. *Poslovno-organizacijski pojmovnik: s slovensko-angleškim in angleško-slovenskim strokovnim slovarjem*. Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo in Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
- Turk, I. 2007. *Pojmovnik računovodstva, financ in revizije*. Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo in Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
- Verbinc, F. 1974. *Slovar tujk*. 4. izd. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije. B. I. Pojmovnik, zbirka strokovnih pojmov. <https://www.zvezarfr.si/pripomocki/slovar>.